

ካብ መኻተ ድርቂ 2008ዓ/ም ዝተረኸበ ተመኩሮ

ብታጁ ሙሐመድ ያሲን

tajumuhamedyassin@gmail.com

28/10/2009ዓ/ም

መቐለ

ካብ መኸተ ድርቂ 2008ዓ/ም ዝተረኸበ ተመኩሮ

1. መእተዊ

ኣብ ሃገርና ድርቂ ሓዱሽ ክስተት ኣይኮነን :: ካብ ንውሕ ዝበለ እዋናት ጀሚሩ እናተደጋገመ ዝተኸሰተ እዩ :: ድርቂ ዝደጋገመሉ እዋን እውን እንትንርኢ ብምኸንያት ኤልኒኖ ማለት እውን ብብእዋኑ ምውሳኽ ሙቐት ዓለም ኣብ ውሽጢ 10 ዓመት ሓደ ግዘ ዝኸሰት ዝነበረ ናብ ሸውዓተ ሓሙሽተ ዓመት ዝወርደሉ ካብዚ እውን ዝሓፀረሉ እዋናት ኣሎ:: እዚ ዓለማዊ ክስተት ዝኾነ ድርቂ ኣብ ገሊኡ እዋናት ህልቀት ሰብን እንስሳን እንተስዕብ ኣብ ውስናት እዋናት ድማ ክፈጥሮ ዝነበረ ሳዕቤን ብዝነኪ መንገዲ እናተፈተሐ ዝመጸሉ ኩነታት እዩ ዘሎ:: እቶም ህልቂት ሰብን እንስሳን ዘስዕቡ ናይ ድርቂ እዋናት ፍትሓዊ ስርዓት ኣብ እዛ ሃገር ብዘይ ምንጻፍ ምኸንያት ሳዕቤኖም ክንኪ ብዘይምስራሕ ዝተፈጠሩ እንትኾኑ እቶም ሳዕቤኖም ብዝነኪ መንገዲ ዝተፈትሑን ዝተሰገሩን እዋናት ድርቂ ድማ ሳላ ህዝባዊ ስርዓት ኣብዛ ሃገር ብምህላው ብውሕልል ኣመራርሓ ዝተፈትሑ እዮም:: ሃገርና ኣብ ሕሊፍ ዘጋጠሙዎ ድርቅን ኣፈታትሓምን ብዝምልከት ብርክት ዝበሉ እወንታውን ኣሉታውን ተመኩሮ ተረኺቡሎም እዩ:: ታሪኽ እውን መዝጊቡዎም ሓሊፉ እዩ::

ዕላማ እዚ ሓፃር ፅሑፍ ኣብዛ ሃገር ወይከንኹ ኣብዛ ክልል ዝተርእዩ ድርቅን ኣፈታትሓምን ብዝርዝር ንምርኣይ ዝዓለመ ኣይኮነን :: ናይዚ ፅሑፍ ዕላማ መኸተ ድርቂ 2008 ዓ/ም ኣብ ትግራይ ዘተኩር እዩ :: ድርቂ 2008 ዓ/ም ንምምካት ዘኸለል ናይ ነዊሕን ሓፃር እዋን ስራሕ እንታይ ከም ዝነበረ ? ምውዳድ መንግስቲ ፣ ህዝብን መዳራግቲ ኣካላትን ከም እውን ካብዚ ዝተረኸበ ተመኩሮ ብምርኣይ ንቐፃሊ እንታይ ክስራሕ ይግባእ ንምሕባር እዩ::

2. ድርቂ 2008 ዓ/ም ከመይ እዩ ተመኪቱ

ብምኸንያት ዘይምዕሩይ ኣተሓሕዛን ኣጠቓቕማን ሃፍቲ ተፈጥሮ ሚዛን ሙቐት ዓለም እናተዛበዐ ዝመጸሉ ኩነታት እዩ ዝረኸ ዘሎ:: ኣቐዲሞም ዝማዕበሉ ሃገራት ዓለም ካብ ፋብሪካታት ብዝለቐዎ ሙቐት ዓፈንቲ ጋዛት ዋዒ ዓለም ካብ እዋን ናብ እዋን እናወሰኸ እዩ ዝኸድ ዘሎ:: እተን ኣቐዲመን ዝማዕበላ ሃገራት ዝተኸተለኦ ጉጉይ ኣጠቓቕማ ሃፍቲ ተፈጥሮ ምኸንያት ምውሳኽ ዋዒ ዓለም ዝለዓለ ብፅሒት ዘበርከታ ዋላ እንተኾና ኣብ ምምዕባል ዘለዋ ሃገራት እውን ዝተፃወተኦ ግደ ዝናዓቕ ኣይኮነን:: እዞን ኣብ ምምዕባል ዝርከባ ሃገራት ብዝዓበዩ ዝተፃወተኦ ግደ ዝርከቡ ደኒ ክበርስ ብምግባረን ካብ ሕርሻዊ ንጥፈታት ብዝወፀእ ሙቐት ዓፈንቲ ጋዛት ዘከሓሕስ ስራሕ ብዘይምስራሕን ናይ ባዕለን ኣሉታዊ ግደ ኣበርኪተን እየን:: ብዘም ልዕል ክብል ዝተገለፁ ድምር ምኸንያታት ዋዒ ዓለም ካብ እዋን ናብ እዋን እናዛዩደ ይኸይድ ኣሎ :: ብምኸንያት ምውሳኽ ዋዒ ዓለም ምዝባዕ ኣየር ምፍጣሩ ኣይቀረየን :: ኣብ ገሊኡ ክፋል ዓለም በረድ ዘይዕቁን ዝናብ ዝፈጥሮ ውሕጅን ዕልቕልቕን ወዘተ ብሳይኒሳዊ መፀዊዲኡ /ላኒና/ ተባሂሉ ዝፀዋዕ ኩነታት እንትፈጥር ፣ ኣብ ከምከማና ዝኣመሰላ ሃገራት ዝሓዘ ክፋል ዓለም ድማ ክረምቲ ቀዲሙ

ይጅምር ቀዳሙ ይወፅእ። ወይ ከዓ ክረምቲ ድሒሩ ይኣቱ ቀዳሙ ይወፅእ ። ካብዚ ክልቲኡ ወፃኝ ድማ ኣብ ሓደ እዋን ብዙሕ ዝናብ ይዘንብ እንደገና ንንውሕ ዝበለ እዋን የቋርፅ ተመሊሱ ድማ ይዘንብ ብኸምዚ ኩነታት ድርቂ /ብሳይንሳዊ መፀወዒኡ ኤልኒና/ ዝኸሰተሉ ኩነታት ዝፈጥር እዩ ። ዓለምና ብምኽንያት ምዝባዕ ኣየር ብዙሓት ሓደጋታት ኣታኣናጊዳ እያ ። ብምኽንያት ውሑጅ ፣ በረድ ፣ ሙቕትን ሕፅረት ዝናብን ህዝብታት ሂወቶም ስኢኖም ፣ ገዝኦም ፈሪሱ ዝራእቶም ከንቱ ዝቐርየሉን ንጥምየትን ስደትን ምምዝባልን ዝተሳጥሕሉ እዋናት ውሕድ ኣይኮነን ። ኣብ ሃገርና ናይ ቀረባ እዋን ታሪኽ እንተሪኢና ናይ ወሎ ጥምየትን ድርቂ 777 ተባሂሎም ኣብ ዝፅወዑ እዋናት ህዝቢ ከምቆፅሊ ብምርጋፉ ምኽንያት ቀባሪ ዝሰኣነሉ እዋን ሓሊፉ እዩ ። እዙይ እቶም ሽዑ ዝነበሩ ፀረ ህዝቢ ስርዓታት ሃይለስላሰን ደርግን ድርቂ ዝምከተሉ ኣንፈት ብዘይ ምኽታሎም ዝተፈጠረ ሂልቂት እዩ።

ድርቂ 1977 ዓ/ም ኣብ ዝተኸሰተሉ እዋን ሽዑ ብረታዊ ተጋድሎ ህዝቢ ትግራይ እትመርሕ ዝነበረት ህዝባዊ ወያኔ ሓርነት ትግራይ ህዝቢ ካብ ብርሰት ንምድሓን ብዝወሰደቶ ኣማራጺ ኣብ ሓራ መሬት ትግራይ ዝነበረ ህዝቢ ናብ ሱዳን ብምጉዕዓዝ ሂወቱ ክድሕን ዝገበረቶ ምንቅስቐስ ብምዕዋት ኣብቲ ዝቕፅል ክረምቲ ሓረስታይ ከፍሪ ስለ ዝነበሮ ጉቡእ እግሪ ናይ ምትካል ስራሕቲ ብምስራሕ ናብ ዓዱ ክምለስ ብምግባር መፍረይነት ሕርሻ ክቕፅል ዝገበረትሉ ታሪኻዊ ፍፃመ ህዝቢ ትግራይ ንፃት እውን ዝዝንግዖ ኣይኮነን ። ህወሓት ብቐፃልነት ድርቂ ንምምካት ካብ እንግሊዝ ብዝመፀ ኪኢላ ንተጋደልቲ ህወሓት ኣብ ዙርያ ዕቀባ ሓመድን ማይን ስልጠና ክወሃቦም ብምግባር ኣብ መላእ ሓራ መሬት ትግራይ ብስፍሓት ተፈጥሮ ናይ ምዕቃብ ፣ ምክንኻንን ምጥቃምን ስራሕቲ ክካየድ ገይራ እያ።

ዕቀባ ሓመድን ማይን ኣብ ሓራ መሬት ትግራይ ብኸፋል

ድርቂ ተፈጥራዊ ክስተት ዋላ እኳ እንተኾነ ኣፈታትሕኡ ዝምልከት ግን ካብ ስርዓት ናብ ስርዓት ዝፈላለ ምዃኑ ኣብ ስርዓታት ደርግን ሃይለስላሰን ዘጋጥም ዝነበረ ድርቂ ህዝብታት

ዝበርስሉ ኩነታት እንትፈጥር ዕጥቃዊ ቃልሲ ዝመርሕ ዝነበረ ህወሓት ንድርቁ ዝመከተትሉ ኣገባብ እንትንርኢ ግን ብግዝያውነት ናብ ኅረቤት ሃገረ ሱዳን ከይዱ ሂወቱ ከድሕን ዝገበረት እንትትኩን ብዘላቕነት ድማ ተፈጥሮ ሃፍቲ ብምዕቃብ ፣ ብምክንኻንን ብምጥቃምን ብዘላቕነት ድርቁ ናይ ምምካት ኣንፈት ሒዛ ከምዝኸደት ምግንዛብ ይክኣል እዩ።

ኣብ ሃገርና ድሕሪ ውድቀት ደርጊ እውን እንተኾነ ተደጋጋሚ ድርቁ ተኸሲቱ እዩ። ድሕሪ 1983 ዓ/ም ዝተኸሰቱ ድርቁ ከምቲ ኣብ እዋን ሃይለስላሴን ደርግን ዝገጠመ ሞት ህዝብታትን እንስሳን ምዝንባል ህዝቢ ኣየኸተሉን ። ኣብዚ እዋን እውን እንተኾነ ብዘላቕነት ድርቁ ዝምከተሉ ኣንፈት ኣጠናኺርካ ብምቕፃል ብግዝያውነት ብምክንያት ጥምየት ህዝቢ ከይመውትን ከይመሳበልን ሰፊሕ ስራሕ ብምስራሕ እዩ ተመኪቱ።

ኣብ 2008ዓ/ም ግን ኣብ ውሽጢ 50 ዓመታት ተራእዩ ዘይፈልጥ ድርቁ እዩ ኣጋጢሙ። ከምቶም ኣብ ሕሊፍ እዋናት ዝተርኣዩ ድርቁ ትግራይ ክፋል ኣምሓራ ወዘተ ዘጋጥም ዝነበረ ድርቁ ዘይኮነስ መላእ ሃገር ዘባፀሐ ድርቁ እዩ ድርቁ 2008ዓ/ም ። ቡብእዋኑ ዋዲ ዓለም ብምውሳኹ ምክንያት ብዝተፈጠረ ኤልኒኖ ኣብ ዘመነ ምህርቲ 2007/2008ዓ/ም ብዘጋጠመ ሕፅረት ዝናብ ዝተኸሰተ ድርቁ እዩ።

ብትግራይ ደረጃ ህፁፅ ሓገዝ ዘድልዮ ህዝቢ 1,239,755 ፣ ኣብ 19 ወረዳታት 119 ጣብያታት 661,008 ቀለብ ሕፅረት እንስሳ ዘጋጠመን ክህልዎ ዝገበረ ድርቁ እዩ ድርቁ 2008ዓ/ም። እዚ ዝኣክል ተሓጋዚ ህፁፅ ሓገዝ ዘድልዮ ህዝብን ናይ ቀለብ ሕፅረት ዘጋጠመን እንስሳን እናሃለዎ ነዚ ፀገም ከመይ ክፍታሕ ክኢሉ ዘርዚርካ ምርኣይ ኣገዳሲ እዩ።

2.1. ድርቁ 2008 ዓ/ም ኣቐዲሞም ብዝተሰርሑ ስራሕቲ ልምዓት እዩ ተመኪቱ

ሀ/ተፈጥሮ ምዕቃብ፣ ምክንኻን ምጥቃምን ናይ መጀመርታን ናይ መወዳእታን ድፋዕ ህዝቢ ትግራይ

ህዝቢ ትግራይ ተፈጥሮ ምዕቃብ ምክንኻንን ምጥቃምን ኣብ ሃገር ካብኡ ሓሊፉ እውን ብዓለም ደረጃ መለለይኡ ዝኾነ ኣብ እዋን ዕጥቁ ቃልሲ ዝተጀመረ ምንቅስቓስ እዩ። ካብ እዋን ዕጥቁ ቃልሲ ጀሚሩ ኣብ እዋን ሰላም፣ ልምዓትን ዲሞክራሲን ተጠናኺሩ ቀፀለ። ኣብ መፋሰስ ስራሕቲ ደረጃ ዕቀባ ሓመድን ማይን፣ ቀፂሊ ስነ ሂወታዊ ዕቀባ ሓመድን ማይን፣ ምክላል፣ ፈልሲ ተኸላ ጉህሚ ምሕዋይ እናተሰርሐ ዝፀንሐ እንትኾን ሓዚ ድማ መደባዊ ዛላ ብምስራሕ ንቀዋሚ ተኸላ ዝኸውን መሬት ብምፍጣር ተጠቃምነት መናእሰይን ደቂ ኣንስትዮን ብዘረጋግፅ መንገዲ እናተሰርሐ እዩ። ተፈጥሮ ምዕቃብ ምክንኻንን ምጥቃምን ድክነት ንምምካት ናይ መጀመርታን መወዳእታን ድፋዕ ህዝቢ ትግራይ እዩ ብዝብል ፅኑዕ እምነት ብምሓዝ ብዝተወደበ መንገዲ ብምስርሑ ኣብ ትግራይ ርኡይ ለውጢ ክመፅ ክኢሉ እዩ። ኣርባዓ ማዓልቲ ከይንሰርሕ ክንብል ኣርብዓ ዓመት ኣይንጠምን ብዝብል ወነ ዘዕጥቕ ጭርሐ ተሓንጊጡ ብመልክዕ ልምዓታዊ ሰራዊት ሃፍቲ

ተፈጥሮ ብምንቅስቃስ ንሃገርናን ዓለምናን ዘገረመ ስራሕ ክሰርሕ ክኢሉ እዩ።ተፈጥሮ ንምዕቃብ ዝፈጸመ ስራሕ ክርሲ መሬት ማይ ወሲኹ፣ፃሂሕት ጠሊ ተጠናኺሩ ንዝራእትን መስኖን ምቹው ባይታ ክፈጥር ክኢሉ እዩ።ተፋጥሮ ሃፍቲ ብምዕቃብ ብዝሃቦ ዓቕሚ እዩ ድርቂ 2008ዓ/ም ምምካት ዝተኻኣለ።

ለ/መፍረይነት ሕርሻ ካብ እዋን ናብ እዋን ክውስኽ ብምኽኣሉ ዝተመዝገበ ዓወት

ኣብ እዋን ዕጥቂ ቃልሲ ህወሓት መሬት ክትመቅል እንተላ ስሪት መሬት ብህዝቢ ክወፅእ ትገብር ነይራ።እዚ ስሪት መሬት ንመሬት መቐሎ ካብ ምስላጥ ንላዕሊ ሓረስታይ መፍረይነቱ ከዕቢ ዝሕግዝ እዩ ነይሩ።ካብቶም ስሪታት ሓደ ንምጥቃስ ዝኣክል ዝደኸፀ፣ግራቱ ዝተኸናኸነ ቆዋሚ ተኸሊ ንዝተኸለ ሓረስታይ ኣብ ዝቐፅል መሬት መቐሎ ዘልመዖ መሬት ንዝልመዖ ሓረስታይ ተኸሊ ንባዓል ተኸሊ ዝወሃበሉ ኩነታት ዕድል ዝፈጥር ስሪት ነይሩ።ድሕሪ ሰላም መሬት በቢ እዋኑ ምምቕቓል ጠጠው ኢሉ ሕገ መንግስታዊ ስርዓት ብዝተኸተለ መንገዲ ሓረስታይ ዝተመቐሎ መሬት ናይ ምጥቃም ሕገ መንግስቲ ብዘፍቅዶ መንገዲ ብውርሲ ናይ ምምሕላፍ ዕድል ተፈጠረ።ኣብ ርእሲ ዙይ ሓረስታይ ዘፍረዩ ፍርያት ኣብ ድላዩ ክሸጥ ብሕገ መንግስቲ መሰሉ ተረጋገፀ።ካብዙይ ሓሊፉ ሓረስታይ መፍረይነቱ ከዕቢ ዝኸእል ብዝረኸቦ ናይ ሰብ ሞያ ድጋፍን ብዝጥቀመሉ እታዎታትን ቴክኖሎጂን መጠን ምጻኑ ግድን እዩ።በዚ መሰረት መንግስቲ ኣብዙርያ ሕርሻ ደገፍ ዝህቡ ሰብ ሞያ ብሕድ ሕድ ጣብያ ብውሑዱ ሰለስተ ሰብ ሞያ ብምምዳብ ሰፊሕ ደገፍ ሂቡ እዩ።ሓረስታይ ክስልጥን ስለ ዝግባእ ዝስልጥነለን ማእኸል መሰልጠኒ ሓረስቶት ተሃኒፀን ተግባራዊ ስራሕቲ ሰራሕን እየን።ሓረስታይ ሞያዊ ድጋፍን ስልጠናን ዋላ እንተረኸበ እታዎታት ቴክኖሎጂ ክጥቀም ተዘይክኢሉ መፍረይነቱ በቲ ዝድለ መንገዲ ክዓቢ ኣይኸእልን።በዚ መሰረት ካብ ናይ ከባቢ ዱኸዕን ምሩፅ ዘርእን ምጥቃም ጀሚሩ ክሳዕ ዘመናዊ ዱኸዲ ብሳይነሳዊ መንገዲ ዝተረኸቡ ምሩፅ ዘርኢ ንምጥቃም ዘኸእል ምንቅስቃስ ተገይሩ እዩ።ነዚ እታዎታት ኣብ ምቕራብ ይኹን ዘፍረዩ ፍርያት ሓረስታይ ናብ ዕዳጋ ኣብ ምቕራብ ግደ ሕብረት ስራሕ ማሕበራት ልዑል ብምንባሩ ምኽንያት መፍረይነት ሕርሻ ካብ ግዘ ናብ ግዘ ክውስኽ ሓጊዘን እየን።ብዞም ልዕል ክብሉ ዝተገለፁ ምንቅስቃሳት ክረምታዊ መፍረይነት ሕርሻ ኣብ 1985 ዓ/ም 6.7 ሚሊዮን ኩንታል ፍርያት ዝተረኸበ እንትኸውን ኣብ መፍረይነት ዘመነ ምህርቲ 2006/2007ዓ/ም ድማ 17.4 ሚሊዮን ኩንታል ከም ክርከብ ከም ዝተኸኣለ ሰነዳት ቢሮ ልምዓት ሕርሻን ገጠርን ይሕብር።መፍረይነት ሕርሻ ትግራይ ካብ ግዘ ናብ ግዘ እናወሰኸ ብምኻዱ ምኽንያት ድርቂ 2008ዓ/ም ብናይ ህዝብን መንግስትን ዓቕሚ ክምከት ኣኸኢሉዎ እዩ።

ሓ/መስኖ ትግራይ ካብ ግዘ ናብ ግዘ ምምሕያሽ ብምርኣዩ ምኽንያት እውን እዩ ድርቂ 2008ዓ/ም ተመኪቱ

ቅድም ክብል ኣብ ትግራይ ናይ መስኖ ምንቅስቃ ትርጉም ኣይነበሮን።ናይ 1995 ዓ/ም ዝነበረ መረዳእታ እንተወሲድና ብመስኖ ዝለምዕ ዝነበረ ስፍሓት መሬት 4,773 ሄክታር ዝነበረ እንትኾን ካብዚ ዝተረኸበ ፍርያት ድማ 673,580 ኩንታል ከም ዝነበረ

መረዳኝታት ቢሮ ልምዳት ሕርሻን ገጠርን ይሕብሩ።አብ ተፈጥሮ ሃፍቲ ብዝተሰረሐ ስራሕ ከርሲ መሬት ማይን ወሓዝቲ ሩባታትን ብምጉልባቶም ካብዚ ሓሊፉ ሓረስታይ ረብሓ መስኖን አጠቓቕማ መስኖን እናተረደኦ ብምምዕኡ ምኽንያት አብ 2007/ም ስፍሓት ንመስኖ ዝወግለ መሬት ልዕሊ 277,000 ሂክታር ዝበፀሐ እንትኾን መፍረይነት መስኖ አብዚ ዝተጠቐሰ ዓመት ናብ 20.8 ሚልዮን ኩንታል ክበፀሕ ክኢሉ እዩ።ስፍሓት ብመስኖ ዝለምዕ መሬትን ካብዚ ዝርከብ ፍርያትን ካብ ግዝ ናብ ግዝ አናዛዩደ መጊኡ።ሓረስቶት አብ መስኖ ብዝሰርሕዎ ጥራሕ ወነንቲ ብዙሕ ሃፍቲ ክኾኑ ክኢሎም እዮም።ካብዚ ሓሊፉ አብ መስኖ ብዝተሰርሐ ስራሕ ንልምዳት ሃፍቲ እንስሳ ምቕው ኩነታት ፈጠሩ እዩ።ብድምር መስኖ ትግራይ ካብ ግዝ ናብ ግዝ አብ ስፍሓት መሬት፣መፍረይነትን ተጠቀምቲ ሓረስቶትን ምምሕያሽ ብምርአዩ ምኽንያት እውን እዩ ድርቂ 2008/ም ምምካት ዝተኻኣለ።

መ/አብ ልምዳት ሃፍቲ እንስሳ እናተሰርሐ ዝፀንሐ ስራሕ ብምህላዉ አብ መኸተ ድርቂ 2008 ዓ/ም ብፅሒቱ አበርኪቱ እዩ።

አብ ምዕቃብ ምክንኻንን ምጥቃምን ሃፍቲ ተፈጥሮ፣ክረምታዊ መፍረይነትን ስራሕቲ ልምዳት መስኖን ብምጥንኻሮም ምኽንያት አብ ምንቅስቃስ ልምዳት ሃፍቲ እንስሳ ናይ ባዕሎም ግደ ተፃዊቶም እዮም።

ሃፍቲ እንስሳ ትግራይ አብ ምግቢ ውሕስና ምርግጋዕ ኢሉ እውን ሃፍቲ አብ ምውህላል እዙይ ዝበሃል ግደ ነይሩዎ እዩ ዝበሃል ዘፈር ሕርሻ አይኮነን። ዳሓር ብዝተገበረ ተግባራዊ ርብርብ እተን ዘለዎ እንስሳት ጥዕንኡን ብምሕላው ቀለብ ብምምሕያሽ መፍረይነትን ክውስኽ ሰፊሕ ስራሕ ተሰሪሖ እዩ።አብ ከይዲ ድማ ጭጋሬት ንምቕያር ዝሓሻ ዓልዮት እንስሳ ብምትእትታው አብ ስራሕቲ ልምዳት ሃፍቲ እንስሳ ምምሕያሽ ክረኦ ጀሚሩ እዩ።አብ ልምዳት ሃፍቲ እንስሳ ተዋፊሮም ሃፍቲ ዘዋህለሉ ናብ ባዓል ሃፍትነት ዝተሰጋገሩ ሓረስቶት ዝተፈጠርሉ ዘፈር ናብ ምኻን ዝተሰጋገረ እዩ ልምዳት ሃፍቲ እንስሳ።አብ ልምዳት ሃፍቲ እንስሳ ብዝተሰረሐ ስራሕ አብ መኸተ ድርቂ 2008/ም ናይ ባዕሉ አበርክቶ ሂቡ ሓሊፉ እዩ።

ብምጥቕላል ድርቂ 2008/ም ምምካት ዝተኻኣለ ቅድሚ እቲ ድርቂ ምክሳቱ ዘለዉ ዓመታት አብ ልምዳት ሃፍቲ ተፈጥሮ፣ክረምታዊ መፍረይነት፣መስኖን ልምዳት ሃፍቲ እንስሳን ወዘተ ለውጢ ክመፅእ ብምኽኣሉ ሓረስታይ ሃፍቲ ከዋህልል መንግስቲ ብቐጠባ ሕርሻ ዓቕሚ ክፈጥር ብምኽኣሉ ምኽንያት እዩ።መንግስትን ህዝብን አብዞም ልዕል ክብሉ ዝተገለፁ ዘፈራት ሕርሻ እንተዘይሰርሑ ነይሮም ብድርቂ 2008/ም ክፍጠር ዝኸእል ዝነበረ ሓደጋ ምግማቱ አየፅግምን።

2.2. ኣብ መፍረይነት 2007/2008 ዓ/ም ብዝተሰረሐ ስራሕን ድርቂ ምስተኸሰተ ብዝነበረ ውሕሉል ኣመራርሓን ዝተመከተ ድርቂ

ሀ/ኣብ መፍረይነት 2007/2008ዓ/ም ዝተሰርሐ ስራሕ

መፍረይነት 2007/2008ዓ/ም ሕፅረት ዝኖብ ከጋጥም ከምዝኸኸል ቅድመ ግምት ብምሓዝ ነዚ ዝመጣጠን መደብ ሒዝካ ምንቅስቓስ ኣገዳሲ ዝነበረሉ ወቕቲ እዩ ፡፡ መንግስትን ህዝብን ንኸጋጥም ዝኸኸል ዝኖብ ሕፅረት ኣብ ግምት ዘእተወ ሰፊሕ ምንቅስቓስ ድማ ገበሩ፡፡ ህዝቢ ትግራይ ኣብ ምፍፃም መደብ ተፈጥሮ ምዕቃብ ፣ ምክንኻንን ምጥቃምን ብዝረኸሶ ትምህርቲ ሕፅረት ዝኖብ ክፈጥሮ ንዝኸኸል ሓዲጋ ንምንካይ ኣብ ግራትካ ጠሊ ዓቀብቲ ስራሕቲ ምስራሕ እቲ ሓዲ ፍቱን መድሓኒት ምኻኑ ዝተረደአ ህዝቢ ኣብ ስራሕቲ ጠሊ ዓቀብቲ ብፅንዓት ተረባረበ፡፡ ዝነጠበት ማይ ዝወሓዘት ውሕጅ ኩላ ፀንቂቹ ናብ ግራቱ ከእቲ ተንቐሳቐሰ፡፡ ኣብ ገሊኡ ከባቢ ገንዘብ ኣዋጊኡ ዶዘር ብምክራይ ንዝውሕጅ ውሕጅ ኣልዩ ናብ ግራቱ ከእቲ ተንቐሳቐሰ፡፡ በዚ ምንቅስቓስ ኣብ ዞባ ደቡብ ትግራይ ወረዳ ራያ ዓዘቦ ጣብያ ገነቴ ብሓንቲ ዝኖብ ኣብ ዶግዓ ብዝዘነበ ውሱን ዝኖብ ብዝወረደ ውሕጅ ብምእላይ ኣብ እዋን ድርቂ ክፈሪ ይኸኸል እዩ ተባሂሉ ዘይግመት ፍርያት ክሕፈስ ተኻኣለ፡፡ ኣብ እዋን ዝኖብ ሕፅረት እውን ኮይንካ ውሕሉል ናይ ማይ ኣጠቓቕማ ብምጥቃም ምፍራይ ከም ዝካኣል ትምህርቲ ኣመሓላለፈ፡፡ ውሕጅ ኣሊኻ ናብ ግራትካ ምእታው ናይ ራያ ከበቢ ሃፍቲ ኮይኑ ዝረአ ዝነበረ ናይ መላእ ሓረስታይ ትግራይ ተግባር ክኸውን ምንቅስቓስ ተኻየደ፡፡ ኣብ ገሊኡ ከባቢ ድማ ሓረስቶት ኣብ ሕድሕድ ሱር ዳጉሻን ምሻላን ማይ ከዕቁር ዝኸኸል ስራሕ ብምስራሕ መፍረይነቶም ክውስኹ ተንቐሳቐሱ፡፡

መንግስቲ እውን እንተኾነ ንዝነጠበት ማይ ክሕዝ ዝኸኸል ብርክት ዝበለ ናይ ሆረዩ ህንፀት ኣካየደ፡፡ ናብተን ተሃኒፀን ዝፅንሓ ናይ ማይ ባንክታት ውሕጅ ዘእቲ መንገድታት ድማ ክፅረጉ ገበረ፡፡ እዚ ምንቅስቓስ ደሓር ሕፅረት ዝኖብ ምስ ኣጋጠመ ብደጋፊ መስኖ ዝራእቲ ከድሕን ዓብዪ ኣበርክቶ ሃበ፡፡ ካብዚ ሓሊፉ ድርቂ ምስተኸሰተ ድማ ንመስተ እንስሳ ኣብ ረብሓ ዝውዕለሉ ዕድል እውን ተፈጠረ፡፡

እቲ ስራሕ ማይ ንምሓዝ ብዝተገበረ ዓዕሪ ኣየብቀዐለን፡፡ ኣብ ከይዲ ዝተዘርአ ግራት ምሕራር ምግልባጥ የጋጥም ስለዝነበረ መንግስቲ ቀልጢፎም ክባፅሑ ዝኸኸሉ ሙሩዓት ዘርኢ ብነፃ ብምዕዳል መሊሶም ክዘርኡን ኣብ እዋን ሕፅረት ዝኖብ እውን ኮይኖም ከፍርዩ ዘኸኸል ምንቅስቓስ ገበረ፡፡

ኣብ መፍረይነት 2007/2008 ዓ/ም መፍረይነት ከውስኹ ዝኸኸሉ እታዎታትን ቴክኖሎጂታትን ክጥቀም ብስፍሓት ምንግስቓስ ተገይሩ እዩ ፡፡ ከባብያውን ዘመናውን ዱኸዒ ፣ ሙሩፅ ዘርኢ ፣ ብመስመር ምዝራእ ፣ ኩታ ገጠም ስራሕቲ ወዘተ ብሓረስታይ ተተግበሩ ፡፡ እዞም ስራሕቲ ኣብ መፍረይነት ከበርክትዎ ዝኸኸሉ ኣበርክቶ ድማ ኣበርክቱ ፡፡

አብዚ እዋን እውን እንተኾነ ህዝብን መንግስትን ትግራይ ቦታ እትነጥብ ዝናብ ክትፀድቅ እትኸእል ተኸሊ ንምትካል ዝረኽብዎ ዕድል ንምጥቃም ተንቀሳቅሱ :: ኣብቲ ዝተተኸለ ፈልሲ ፃኒሒት ጠሊ ዘውሰኹ ስራሕቲ ተሰርሑ::ኣብ 2008ዓ/ም ኣጋይ እውን ተወሳኺ ክንክን ብምክያድ መጠን ምፅዳቕ ክውስኽ ገበሩ::ኣብዚ መዳይ ኣብ ዞባ ደቡብ ምብራቕ ወረዳ እንደርታ ጣብያ መረብ ሚእቲ ኣብ እዋን ሕፅረት ዝናብ ኮይንካ ተኸሊ ተኸልካ ምፅዳቕ ከም ዝከኣል ንኹሉ ከባቢ ብዘምህር መንገዲ ታሪኽ ተሰርሑ::

መንግስቲ፣ ቢሮ ልምዓት ሕርሻን ገጠርን ትካላት ገበርቲ ሰናይን ኣረስታይ እቲ ኣብ እዋን ሕፅረት ዝናብ ኮይኑ ክረኽቦ ዝኸእል እቲ ዝለዓለ ፍርያት ንምፍራይ ዘኸእል ደገፋት ገበሩ :: ሙሩፅ ዘርእን ንኳዕቲ ማይ ዝኾና መሸነርታትን ኣብ ምቕራብ ነጠፎም እዮም::

ኣብ መፍረይነት 2007/2008ዓ/ም ክርከብ ዝኸእል ፍርያት ንምርካብ መንግስትን ህዝብን ኣብ ዝረባረቡ እዋን ማዕኸናት ዜና ክልልናን ሃገርናን ነዚ ናይ መንግስትን ህዝብን ምንቅስቃስ ዘጠናኸር ስራሕ ሰራሒን እየን :: ኣረስታይ ጠሊ ክፅቅብ ኣብ ኣገር እዋን ዝባዕሕ ዝራእቲ ክጥቀም ማይን ምግብን ዝሻመዩ ፃህያያት ከውግድ ዝኣረረ ዝራእቲ ገልቢጡ ተስፋ እንክይቆረፀ መሊሱ ክዘርኦን ክክናኸኖን ብዜናን መደብን ብምስራሕ፣ኣብ ባይታ ማለት እውን ኣብናይ ኣረስታይ ግራት ብምርካብን ዘለዎ ተመኩሮ ብምርኣይን፣ ኣብ እዋን ጋዜጣዊ መግለፅታት ብምርካብ ፣ ሰብ ሞያ ብምዝርራብ ፣ ኣብ ቀጥታ ፈነወ ሰብ ሞያን ኣረስታይን ኣመራርሓን ብምስታፍ ኮታስ ሞራል ህዝቢ ንምዝያድ መፍረይነቱ ከሕይል ዝካኣሎም ገይሮም እዮም::

ኣብ መፍረይነት 2007/2008ዓ/ም እቶም ልዕል ክብሉ ዝተገለፁ ስራሕቲ ኣደጋ ድርቂ ንምንካይ ዘይትካእ ግዲኦም ኣበርኪቶም እዮም :: ይኹን እምበር ብወገን ኣረስታይ፣ መንግስቲ ፣ መዳርግትን ገበርቲ ሰናይትን ማዕኸናት ዜናን ክግበር ዝግበኦ ስራሕቲ ዋላኳ እንተሰርሐ ኤልኒኖ ዓለምለኻዊ ተርእዮ ብምኻኑ ምንክንያት ድርቂ 2008 ዓ/ም ምምፅኡ ግድን ኮነ::

ለ/ድርቂ 2008ዓ/ም ምስተኸሰተ ዝተሰርሐ ውሕሉል ስራሕ

ካብ መስከረም 2008ዓ/ም ጀሚሩ ነቲ ክኸሰት ይኸእል እዩ ተባሃለ ዝተገመተ ፀገም ንምፍታሕ ዝተዋደደ መጠባበቂ ትልሚ/ Multi scrotal contingency plan/ብምድላው፣ በቢ ደረጃኡ ኮሚቴ ብምጥያሽን ኦሬንተሽን ብምሃብን እቲ ስራሕ ተጀመረ :: ብድርቂ ምክንያት ብዝለዓለ ደረጃ ክጥቅዓ ዝኸእላ ወረዳታትን ጣብያታትን ኣገዝ ከድልዮም ዝኸእል ወገናት መፅናዕቲ ተጀመረ::ኣብ ከይዲ እዚ ምንቅስቃስ እናሀለወ ብሃገርን ብክልልን ብርኪ መንግስቲ ድርቂ ዝተኸሰተ ምኻኑ ንህዝቢ ብዕሊ ኣወጀ::ነዚ ስዒቡ ርእሰ ምምሕዳር ክልልናን ላዕለዎት ኣለፍቲ ቢሮታትን ዝተረኸቡሉ ብድርቂ ናብ ዝተጠቐዓ ዞባታትን ወረዳታትን ፀደት ኣካየዱ::ምስ ህዝቢ እዘን ከባብታት ድማ ተራኺቦም ኣብ መኸተ እቲ ኣጋጠሙ ዘሎ ድርቂ ተዘራረቡ:: ኣብ ህዝቢ ብግዝያውን ብዘላቕን ንመኸተ እቲ ድርቂ ሰራሕ ምልዕዓል ፈጠረ::

ድርቂ 2008ዓ/ም ምክሳቱ ብዕሊ ምስተአወጀ ብድርቂ ምክንያት ዝመውት ሰብ ከይህሉ ብፅኑፅ ምርብራብ ተኻየደ። ኣብ 2006/2007 ዓ/ም ዘመነ ምህርቲ ክሳብ ወርሒ ነሐሴ 2007ዓ/ም 444,450.70 ኩንታል ምግቢ ንተሓጋዚ ህዝቢ ዝተኸፋፈለ እንትኾን ኣብ መስከረም 2008 ዓ/ም ተሓጋዚ ህዝቢ ናብ 913,038 ብምዝያዱ 154,639 ኩንታል ተፈቐዱ ንተሓጋዚ ተኸፋፈሉ እዩ። ኣብ ሕዳር 2008ዓ/ም ድማ ካብቲ ዝነበረ ቐፅሪ ናብ 931,231 ተሓጋዚ ብምብፅሖ 157,843.7 ኩንታል እኸለ ተኸፋፈሉ እዩ። ኣብ ናይ መወዳእታ መፅናዕቲ ካብ ታሕሳስ ወርሒ ጀሚሩ ክርዳእ ዝኸእል 1,239,755 ህዝቢ ከምዘሎ ተፀኒዑ ሰፊሕ ናይ ሓገዝ ርብርብ ተኻየደ። ኣብ 2008ዓ/ም ብድምር 1,522,666 ኩንታል ንተሓጋዚ ተኸፋፈሉ እዩ። ካብዚ ብተወሳኺ ልሙዕ ምግቢ ንህፃናትን ኣዴታትን 7,834.42 ኩንታል ኣብ 20 ወረዳታት ን73,991 ህፃናት 60,036 ነፍሰፁር ኣዴታት ብድምር ን134,027 ህፃናትን ኣዴታትን ተዓዲሉ እዩ። ካለኦሽ ብምክንያት ድርቂ ስርዓተ ትምህርቲ ምጉልእላእ ከይገጥሞ ብምሕሳብ ብመንግስቲ በጀት ኣብ 20 ወረዳ ኣብ 676 ኣብያተ ትምህርቲ ን 303,569 ተምሃሮ ምግቢ ኣብ ቤት ትምህርቲ ቀሪቡሎም እዩ። ብተወሳኺ ገበርቲ ሰናይ ውድባት ካቶሊክ ቤተ ክርስቲያን ኣብ 32 ኣብያተ ትምህርቲ ን6000 ተምሃሮ ን3 ወርሒ፣ መካነ እየሱስ ን10,000 ተምሃሮ ልሙዕ ምግቢ ብምቕራብ ደገፍ ጌይሮም እዮም። ካብዚ ሓሊፉ ንተምሃሮ ናይ ንዋየ ትምህርቲ ደገፍ እውን ተገይሩ እዩ ። ብቢሮ ትምህርትን ብሚንስተር ትምህርትን በጀት 139,328 ደብተር 64,921 እስክርቢቶ 40,810 እርሳስ ን40,000 ተምሃሮ ተኸፋፈሉ እዩ። ብተወሳኺ ን212125 ተምሃሮ ናይ ማተርያል ሃገዝ ተገይሩ እዩ። ብትካላት ገበርቲ ሰናይ ድማ 329,716 ደብተር 344,966 እስክርቢቶ 8,073 እርሳስ ን72,302 ተምሃሮ ተዓዲሉ እዩ ። እዚ ድጋፍ ብምክንያት ሕፅረት ምግብን መሳርሒ ትምህርትን ካብ መአዲ ትምህርቲ ከቋርፁ ንዝነበሩ ተምሃሮ ትምህርቶም ጠንኪሮም ክቕፅሉ ዝለዓለ ኣበርክቶ ገይሩ እዩ።

መንግስትን ገበርቲ ሰናይትን ጥራሕ ዘይኮኑ ብድርቂ ንዝተጎድኡ ወገናት ሓጊዞምስ ህዝቢ ውን ባዕሉንባዕሉ ብጥምረት ሕብረተ ሰብ ኣቢሉ ብድርቂ ንዝተፀገሙ ወገናቱ ሓገዝ ሂቡ እዩ ። ኣብ 20 ወረዳታት ትግራይ ብጥረ ገንዘብ 3,524,589 ብር ብንዋት ድማ 1,118,368 ብር ዝግመት ብድምር 4,642,957 ብር ዝግመት ንዋትን ጥረ ገንዘብን ንዝተፀገሙ ወገናት ሓጊዙ እዩ።

ድርቂ ምክሳቱ ዕላዊ ካብ ዝኾን ንደሓር ናይ ምግቢ ቀረብ ጥራሕ ኣይኮነን ተኻይዱ ። ድርቂ እንተጋጥም ኩሉ ግዝ ምስ ድርቂ ተአሳሲሮም ዝላዓሉ ሕማማት ከምዝህልዉ ከይተሓለመ ዝተፈተሐ ጉዳይ እዩ ። ህዝቢ ውልቃውን ከባብያዊ ፅርዮት ክሕሉ ሰፊሕ ናይ ምልዕዳል ስራሕ ዝተኻየደ እንትኾን ማይ ንምሕካም ዝሕግዙ ን34 ወረዳታት 31,000 ውሃ ኢጋር ን31,000 መራሕቲ ስድራ፣1,000,000 ሳቕት ክሎሪን ን18,027 መራሕቲ ስድራ ሳሙና ብዓብቕ ንዝተተሓዙ 35,200 ህዝቢ ብመንግስትን ዩኒቨርና ተዓዲሉ እዩ።

ኣብዚ እዋን ኣቐዲሙ ብዝተሰርሐ ናይ ምክልኻል ስራሕ ብመልክዕ ለበዳ ዝተልዓለ ሕማም ኣይነበረን። ምስ ድርቂ ዝተተሓሓዘ ኣብ ኣዴታትን ህፃናትን ዝረከ ከይህሉ ሰፊሕ ዳህሳስ ተኻይዱ እዩ። እቲ ዝተገበረ ዳህሳስ ከም ክልል 82% ዝኣክል ዝበፅሐ እንትኾን

ብፍላይ ኣብተን ብድርቂ ዝተጠቐዓ ወረዳታት ድማ ክሳብ 95 % ዝበፀሕ ደህሳስ ተኻይዱ እዩ :: 28 ህፃናት ዝሕከሙለን ትካላት ሕክምና ተዳልዮን እዮን :: ሰብ ሞያ ስልጠና ተዋሂቡ መድሓኒታት እውን ኣብ ኩሉ ከባቢ ድልው ክኾን ተገይሩ እዩ :: ብዝተገበረ ብቑዕ ምድላዎት ኣብ ሓደ ሓደ ከባብታት ዝተረከቡ ሕማም ኣፃዳፊ ተቐማጥ ናብ ለበዳ መልክዕ ከይተሰጋገረ እንክሎ ኣብ ቁፅፅር ክውዕል ክኢሉ እዩ::

ብታሪኽ ከም እንፈልጦ ድርቂ እንትኸሰት ከሎ ህልቂት እንስሳት እንተስዕብ እዩ::ኣብ ድርቂ 2008 ዓ/ም ግን እቲ ብታሪኽ እንፈልጦ ናይ እንስሳት ህልቂት ኣይበፀሐን:: ብውሕልል ኣመራርሓ መንግስትን ብንቕሕ ተሳስተፎ ሓፋሽን ተመኪቱ እዩ::

ህዝቢ እተን ኣብ ግራቱ ዝነበራ ተረፍ ሕራርያ ዝኾና ተረፈ ምህርቲ ከይተረፈ ብኣገበቡ ክእከበን ኣቐዲሙ ኣብ ሰናይ ዘበን ዝኣከቦ ቀለብ እንስሳ እውን ከየባኸኖ ሰፊሕ ምብርባር ተኻየደ :: ህዝቢ ብድርቂ ንዝተጠቐፁ ከባብታት እንስሳ ከፅግዕ ኣብ ዝንቀሳቐሱሉ እዋን ግቡእ ምትሕብባር ክገብር ናይ ርክብ ህዝቢ ስራሕቲ ተኻየደ :: ልክዕ ከምቲ ኣብ ሰብ መጠን ተሓጋዚ ንምፍላይ ዝተኻየደ መፅናዕቲ ኣብ እንስሳት እውን ተኻየደ :: ኣብ 19 ወረዳታት 119 ጣብያታት 661,008 እንስሳት ብመፅናዕቲ ተፈለያ :: ካብ ዚኤን ናይ ቀረባ ክትትል ዘድልዮን ኣብ 13 ወረዳታት ኣብ 42 ጣብያታት 163,210 እንስሳት ተፈለያ :: እዚ መፅናዕቲ መሰረት ዝገበረ ቀለብ እንስሳት ናብ 16 ወረዳታት ቀሪቡ እዩ::

ኣብ መኸተ ድርቂ 2008 ዓ/ም ኣብ መዳይ ቀረብ ቀለብ እንሳሳ ናይ መንግስቲ ፣ ገበርቲ ሰናይትን ንግዲ ማሕበረ ሰብን ፍልይ ዝበለ ምውዳድ ዝተረከቦሉ ዓመት እዩ :: መንግስቲ ብዝሓዞ በጀት ዝተኸፋፈለ ዝተመጣጠነ ቀለብ እንስሳ 56,238.9 ኩንታል ን73,622 ገባራትን105,979 እንስሳት ተኻፋፊሉ እዩ::

ብገበርቲ ሰናይትን ንግዲ ትካላትን ዝተኸፋፈለ ድማ:-

- በGIZ-SLM 17,056.1 ኩንታል ን 32,000 ሓረስቶት ን41,000 እንስሳ
  - በሄልቫተስ ኢትዮጵያ 560 ኩንታል ን800 ገባራት ን900 እንስሳት
  - በፋብሪካ ሑረጭ ዲፕሎማሲ 50 ኩንታል ን120 ሓረስቶት ን250 እንስሳ
  - በቐይሕ መስቀል 1,577 ኩንታል ን3,150 ሓረስቶት ን4,200 እንስሳት
  - በSAVE THE CHILDREN 4,665 ኩንታል ን4,825 ሓረስቶት ን17,674 እንስሳት
  - በማረት 2,430 ኩንታል ን4,448 ሓረስቶት ን13,713 እንስሳት
- ብድምር 26,338 ኩንታል ን45,343 ሓረስቶት ን201,137 እንስሳት ብገበርቲ ሰናይ ቀሪቡ እዩ::

ጥቅልል አቢልካ እንትረክ ብመንግስቲ ብገበርቲ ሰናይን ንግዲ ትካላትን 82,577 ኩንታል 3118,965 ሓረስቶት ን307,116 እንስሳት ተኻፋፊሉ እዩ።

ኣብ ምድላው ዝተመጣጠነ ቀለብ እንስሳት ሕብረት ስራሕ ማሕበራት ተሳተፍቲ ኮይነን እዩን። እዚ ልዕል ክብል ዝተገለፀ ዝተመጣጠነ ቀለብ እንስሳ ኣብ ምቕራብ ዝተሰርሐ ስራሕ እንትኾን ካብ ሳዕሪ ዘለዎ ከባቢ ዓፂድካ ናብቲ ተደረቐ ከባቢ ንምቕራብ እውን ተኻኢሉ እዩ። ድርቋ ካብ ምዕራብ ሰሜን ምዕራብን ማእኸላይን ዝተኣከበ እንትኾን ኣብ ምጉዕግዝ ድማ ትእምት ሰብ ሃፍቲ ከምእውን ቢሮ ልምዓት ሕርሽን ገጠርን ተሳተፍቲ ኮይኖም እዮም ። ኣብዚ እዋን ድርቋ 27,232 ኩንታል 36 ወረዳታት፣ጉርዲ ምሻላ/ተረፊ ምህርቲ ምሻላ ድማ 1,762.3 ኩንታል 34 ወረዳታት ተኻፋፊሉ እዩ።

ካሊእ ብራያ ቢራ ብናይ ባዕሉ መንግስቲ ተረፊ ምህርቲ ቢራ ዝኾነ 8,500 ኩንታል 37,760 ሓረስቶት ን14,160 እንስሳት ኣቕሪቡ እዩ።

ቀለብ እንስሳት ካብ ምቕራብ ብተወሳኺ ናይ 3 ወረዳታት 10,942 ዝኾና እንስሳት ናብ ዝሓሸ ቀለብ እንስሳ ናብ ዘለዎ ከባብታት ክፅገዓ ብምግባር እውን እዩ ክፍታሕ ተኻኢሉ።

ካብዚ ብተወሳኺ ሓረስታይ ናብ ዕደጋ ዘቐርበን እንስሳት ከይዓበራ እናሃለዎ ከቐርበን ኣብ ዕዳጋ ቦቲ ድርቋ ምኽንያት ናይ ዋጋ ውድቀት ከየጋጥሞ ብምሕሳብ ሕብረት ስራሕ ማሕበራት ክገዝኡኦ ተገይሩ እዩ። ሕብረት ስራሕ ማሕበራት ካብ 3 ወረዳታት 27,886 እንስሳት ዝገዛእ እንትኾና ኣበርገለ ዓለም ለኽ ስጋ ፋብሪካ ድማ ካብ ሕብረት ስራሕ ማሕበራት 2,015 እንስሳት ገዚኡ እዩ።

ኣብ እዋን ድርቋ ከምቲ ናይ ሰብ ተላበድቲ ሕማማት ዝበዝሑ ኣብ እንስሳት እውን ብተመሳሳሊ መንገዲ ድርቋ ዝፈጥሮ ተላበድቲ ሕማማት ይኸሰቱ እዮም። ካብዚ ዝብገስ ኣብ ምክልኻል ዝተመሰረተ ስራሕቲ ጥዕና እንስሳ ድማ ተኻየደ። በዚ መሰረተ 14,948,150 ዶዝ ግልጋሎት ክትባት ዝተዋሃበ እንትኾን 12,956,857 ዶዝ ድማ ግልጋሎት ሕክምና ተዋሂቡ እዩ።

ኣብ መኸተ ድርቋ 2008 ዓ/ም ካብ ዝተሰርሐ ስራሕ ንሱብን እንስሳን ዝኾን ኣቐርቦት ዝስተ ማይ ዝምልከት እዩ። ኣብዚ ግዜ ኣብ ክርሰ ምድርን ውሓዝቲ ፍባታትን ዝርከብ ዝነበረ ማይ ዝቐንሰሉ እዋን ስለዝኾን ንመስተ ሰብን እንስሳን ኣዝዩ ፀገም ዝበዝሐሉ እዋን እዩ። ይኹን እምበር መንግስትን ህዝብን ብዝተዋደደ ስራሕ ሕፅረት ዝስተ ማይ ክፍጥሮ ዝኸለል ፀገም ንምክልኻል ተሰሪሑ እዩ ። ብመጀመርያ ናይዚ ፀገም ተጠቓዕቲ ክኾና ዝኸለላ ወረዳታት ናይ ምፍላይ ስራሕ እዩ ተኻየዱ ። በዚ መሰረት 17 ወረዳታት ልዑል ፣ 10 ወረዳታት ማእኸላይ ፣ 4 ወረዳታት ድማ ብዝተወሰነ ኣክባቢ ዝስተማይ ሕፅረት ከምዘጋጥመን ተነቂረን እዩን ። ኣብዘን ከባቢ 1.2 ሚልዮን ህዝቢ ፀገም ዝስተ ማይ ከም ዘጋጥሞ ተገመቱ እዩ ተኣትዮ።

ነዚ ፀገም ንምቅላል ካብ ፌደራልን ክልልን መንግስትን 17,672,000 ብር ብምምዳብ ንክራይ ቦቴ ንዕድጊት ሮቶን ንነዳድን ውዒሎ እዩ :: 54 ቦቴ ኣብ 24 ወረዳታት ተዋፊረን ግልጋሎት ሂቦን እዩን :: 24 ዓሞቕቲ ጎዳጉዲ ተጎዒዶም ኣብ ጥቕሚ ውዒሎም እዮም :: ኣብ 13 ወረዳታት 238 ሆረዩ ተሰሪሖን ግልጋሎት ሂቦን እዩን :: ኣብ ናይ ማይ ምዕቛር ስራሕቲ 10 ዶሞት 8 ኤክስካባተራት ኣብ ስራሕ ተዋፊረን እዩን::

ግደ ዝተፈላለዩ ኣካላት ኣብ መኸተ ድርቂ 2008 ዓ/ም

ፌዴራል መንግስቲ ድርቂ ከም ዝኸሰትን ኣድላዪ ጥንቃቄ ክግብርን ኣመራርሓ፣ኣብሬታ ብምሃብ ክብደት ናይ እቲ ሓዲጋ ኣቐዱሙ ክፍለጥን ብቐፅ ምድላው ክግበረሉን ገይሩ እዩ::ብድርቂ ምክንያት ኣብ ሰብን ሃፍቲ እንስሳን ሓዲጋ ከይበፅሕ ቅድመ ምክልኻል ክግበር ሓጊዙ እዩ::ነዚ መሰረት ዝገበረ ቀረብ እኸሊ ልሙዕ ምግብን ጥራምረን ፌዴራል መንግስቲ ኣቕሪቡ እዩ::ማይ ንምዕቛር ንእንስሳት ቀለብ ንመድሓኒት መዐደጊ ወዘተ በጀት ብምምዳብ ብቐፅ ደገፍ ሂቡ እዩ መንግስቲ ፌደራል::

ብሄራዊ ክልላዊ መንግስቲ ትግራይ ብግዲኡ ድርቂ ቅድሚ ምክሳቱ ሓዲጋ ድርቂ ከም ዝህሉ ብምእማት ካብ ክልል ክሳብ ጣብያ ኮሚቴታት ብምጥያሽ ክፍጠር ዝኸእል ሓዲጋ ንምምካት ቅድመ ምድላው ክግበር ብብቕዓት መሪሖ እዩ:: ካብዚ ብተወሳኺ ንማይ ምዕቛር ስራሕ ንመድሓኒት ዕድጊት ንእንስሳት ቀለብ መግዝኢ ኣድላዪ ዝበሃል በጀት ብምምዳብ ሰፊሕ ስራሕ ሰሪሖ እዩ ብሄራዊ ክልላዊ መንግስቲ ትግራይ :: ብምጥቕላል መንግስቲ ፣ ህዝቢ ፣ ገበርቲ ሰናይትን ሰብ ሃፍትን ብዝተዋደደ መንገዲ ዓቕሞም ኣብ መኸተ ድርቂ 2008 ዓ/ም ከውዕሉ ብብቕዓት መሪሖ እዩ::

ገበርቲ ሰናይ እውን ብግዲኦም ኣብቲ ክልል መንግስቲ ዘጣየሾ ኮሚቴታት ብምስታፍ ሓገዝ ዘድልዮም ወገናት ኣብ ምንፃርን ምስ ክልልን ፌደራልን መንግስቲ ሓቢሮም ሰሪሖም እዮም::በዚ መሰረት ኣብ ኣቕርቦት ቀለብ እንስሳ ፣ ንወድሰብ ዘድሊ ልሙዕ ምግብን ፅሩይ ዝስተማይን ተሳቲፎም እዮም::

ሰብ ሃፊቲ ክልልና ድማ ካብ ካልኦት እዋናት ብዝተፈለየ ኣብ ኣቕርቦት ቀለብ እንስሳ ንሰብን እንስሳን ዝስተ ፅሩይ ማይ ምቕራብ ግድኦም ተፃባቢ እዮም :: ኣብ ሕርሻ ዝተዋፈሩ ሰብ ሃፍቲ ድማ ንሓረስታይ ብናይ ባዕሎም ሞቶር ማይ ተጠቐሞም ናይ ሓረስታይ ዝራእቲ ከይሓርር ብምስታይ ብሓሪ ምክንያት ካብ ጥቕሚ ወፃኢ ክኸውን ዝነበረ ገርሁ ኣድሒኖም እዮም::

ህዝቢ ኣብ መኸተ ድርቂ 2008 ዓ/ም ወሳኒ ግድኡ ተፃባቢ እዩ::ድርቂ 2008 ዓ/ም ካብ 77 ዓ/ም ዝኸፈኦ ድርቂ ምጎኑ ዋላ እኳ እንተፈለጠ ውድቡ ህዝባዊ ወያኔ ሓርነት ትግራይን መንግስቲ ትግራይን ብዝህብዎ ብቐፅ ኣመራርሓ እናተቐበለ ድርቂ 2008ዓ/ም ብዓወት ከም ዝሰገሮ ንፃት እውን ኣይተጠራጠረን :: ርእሰ ምምሕዳር ክልልና ኣብዘካየድዎ ዑደት ህዝቢ ምፅዋት እኸሊ ክቐርበሉ ኣይኮነን ሓቲቱ ፣ ድርቂ ብዘላቕነት ከመይ ንመክቶ ዝብል ሕቶ እዩ ኣቕሪቡ :: መንግስቲ ኣብ ከርሰ መሬትን ወሓዝቲ

ሩባታትን ዘሎ ማይ ብዘላቸነት ኣብ ረብሓ መስኖ ክውዕል እኹል ደገፍ ክገብር እንትሓትት ኣብዚ መዳይ ህዝቢ ኩሉ ዓቕምታቱ ከምዘረባርብ ቃል ዝኣተወሉ መድረኽ እዩ ነይሩ። ካሊእ ህዝቢ ናይ መንግስቲ ሓገዝ ክሳዕ ዝበዕሕ ንዝተገገሙ ወገናት ገንዘብን ንዋትን ብምውፃእ ደገፍ ገይሩ እዩ ። ተምሃሮ ካብ መእዲ ትምህርቲ ከየቋርጹ ዕሕፊት መሳርሒ ብምቕራብ ምግቢ ብምቕራብ ኣብ ቤት ትምህርቲ ንዝቐርብ ዝነበረ ምግቢ መብሰሊ ዕንጨይቲ ብምቕራብ ኣብ ምድላው ምግቢ ደቂ ኣንስትዮ ነፃ ጉልበት ብምብርካት ንመራሕቲ ስድራ ደቂ ኣንስትዮ ኣብ ናይ ማይ ምዕቛርን ፣ ኣብ ሕርሻ ስራሕትን ድጋፍ ብምሃብ ብንቕሓት ተሳቲፉ እዩ።

ህዝቢ ካብ ኩሉ ንላዕሊ ኣብ ህዝቢ ከንሳእርር ጀሚሩ ዝነበረ ተፃባይነትን ዝስፋሕፋሕ ዝነበረ ናይ ዝተጋገዩ ወረን ብብቕዓት መኪቲ እዩ።

ህዝቢ ናይ ውድቡን መንግስትን ኣመራርሓ ተቐቢሉ ናይ ሰብ ሞያ ምኽሪ ተግባሩ ብዝተዋደደ መንግዲ እዩ ድርቂ 2008 ዓ/ም መኪቲዎ።

መራኸብቲ ሓፋሽ ብግዲኦም ብልምዓታዊ ጋዜጠኝነት ኣንፈት ተኸቲሎም ህዝቢ ብቐዕ ሓበሬታ ክረክብ ተንቀሳቐሶም እዮም ። መራኸብቲ ሓፋሽ ካብ ጠሊ ምዕቃብ ስራሕ ክሳብ ድርቂ ተኸሲቲ ንመኸተኡ ዝግበር ዝነበረ ምንቅስቃስ መንግስቲ ህዝቢ ገበርቲ ሰናይ ዝስርሕዎ ዝነበሩ ስራሕ ብምቅላሕ እኹል ሓበሬታ ብምሃብ ብግዝያውን ብዘላቸነትን ድርቂ ዝምከተሉ ሓበሬታ ብምሃብ ዓብዩ ስራሕ ኣካይዶም እዮም። በዙይ ዘይኣብቀፀ መራኸብቲ ሓፋሽ ኣብ ህዝቢ ዝርእ ዝነበረ ግጉይ ዝንባላ ብምቅላስ ጉጉያት ወገናት ዘናፍሱዎ ዝነበሩ ወረታት ኣብ መረዳእታ ብምምስራትን ብምቅላዕን ህዝቢ ኣብ ልምዓት ነኸሱ ክራባረብ ብቐዕ ስራሕ ሰሪሖም እዮም።

3. ካብ መኸተ ድርቂ 2008ዓ/ም ዝተረኸበ ተመኩሮ እንታይ እዩ?

ድርቂ ዓለም ለኻዊ ክስተትን ኣተኣላልያ ድማ ከምቲ ናይቲ ስርዓት ውግንና ዝፈላለ ምዃኑን ቅድም ክብል በሪሁ እዩ ። ብተወሳኺ ድርቂ 2008 ዓ/ም ዝተመከተ ቅድሚ ድርቂ ኣብቲ ዝተጠቐሰ ዓመት ምግጣሙ ዘለዉ ዓመታት ብዝተሰርሐ ስራሕን ድርቂ ምስ ኣጋጠመ ብዝተኻየደ ውሕሉል ኣተኣላልያን ክምከት ከምዝኻኣለ ልዕል ክብል ተገሊፁ እዩ ። ካብ መኸተ ድርቂ 2008 ዓ/ም ዝተረኸበ ተመኩሮ ኣብ ዝብል ርእሲ ካብቲ ተግባራዊ ምንቅስቃስ ዝተረኸበ ትምህርትን ንቐፃሊ ክስርሑ ዝግበኦም ጉዳያትን ክድህስስ እዩ ።

ልዕል ክብል ከምተገለፀ ንንውሕ ዝብል እዋን ተፈጥሮ ሃፍቲ ምዕቃብ ምክንኻንን ምጥቃምን ብዝተሰርሐ ስራሕ ፃኒሒት ጠሊ ወሲኹ ከርሲ መሬት ማይን ውሓዝቲ ሩባታት ጎልቢቶም ንክረምታዊ ዝራእቲ ንመስኖ ንሃፍቲ እንስሳ ምቕው ኩነታት ፈጠሩ ብምዕንሑ ምክንያት ዓቕሚ መንግስትን ሓረስታይን ከም ዝደልደለን ንመኸተ ድርቂ 2008ዓ/ም ዕድል ከም ዝሃበን ሪኢና ኢና ። ካብዚ ዝተረኸበ ትምህርቲ ሓዝውን ንኹሉ ስራሕቲ መእሰሪኡ ተፈጥሮ ምዕቃብ ፣ ምክንኻንን ምጥቃምን ምኻኑ ብግልፂ ምርኣይ ይከኣል እዩ

:: ህዝቢ ትግራይ ፣ መንግስቲ ትግራይን መሪሕ ውድቡ ህወሓትን ሐዝቡን ተፈጥሮ ንምዕቃብ ብፅንጻት ክረባረቡ ከምዘለዎም መልእኽቲ ዘመሓለፈ እዩ :: ድርቂ ብዘላቕነት ንምምካት ናይ መጀመርታን ናይ መወዳእታን ድፋዕ ህዝቢ ትግራይ ኣብ ዝኾነ ምዕቃብ ፣ ምክንኻንን ምጥቃምን ሃፍቲ ተፈጥሮ ተኸሊ ክዋጋእ ይግባእ :: እዚ ስራሕ ዝፈጥረሉ ዓቕሚ ተጠቂሙ መፍረይነቱ ብሳይነሳዊ መንገዲ ከዕቢ ይግባእ::

መፍረይነት ንምውሳኽ ዝሕግዙ ከባብያውን ዘመናውን ድኽዒ ፣ ሙሩፅ ዘርኢ ምጥቃም ጥራሕ እኹል ኣይኸውንን :: ብዘይ ምቁራፅ ኣብ ግራቱ ጠሊ ዓቀብቲ ስራሕቲ ምስራሕ ኣገዳሲ እዩ :: ኩነታት ክራማት መሰረት ዝገበረ ኣገባብ ኣዘራርኦ ምጥቃም እውን ኣገዳሲ ጉዳይ እዩ :: ብመሰረት ኣበሬታ ሜትሮፖሎጂ ክረምቲ ኣቐዲሙ ዝኣቱ እንተኾይኑ ኣቐዲሙ ክዘርእ ክረምቲ ቀልጢፉ ዝወፅእ እንተኾይኑ ቀልጢፎም ዝባዕሉን ሕፅረት ማይ ዝግደሩን ዝራእቲ ክጥቀም ይግባእ :: ዝራእቲ ክዘርእ እንከሎ ብመስመር ክኾውን ኣለዎ:: ብመስመር ምዝራእ ማይ ብቐጠባ ንምጥቃም ባልዓትን ገህያይን ንምቁፅፅር ቁልፊ መሳርሒ እዩ :: ኣብ ክራምታዊ ዝራእቲ ይኹን ካልኣት ንጥፊታት ሕርሻ ትኹረት ረኺቡ ክትግበር ዝግባእ ክላስተራዊ ኣግባብ ምጥቃም እዩ :: ኣረስቶት ኣብ ኣደ ዓይነት ፍርያት ብቐፅ ክእለትን ፍልጠትን /ስፔሻላይዘድ/ ክኾኑ ዝሕግዝ ፣ ክፃሀዩ ፣ ክዓፅዱ፣ ክዘብጡ ፣ ናብ ዕዳጋ ክቐርቡ ኮታስ ብዝተወደበ መንገዲ ክንቀሳቐሱን ዕዳጋ ክረኽቡን ዘኸእል ኣግባብ ስለዝኾነ ብጥብቂ ክትግበር ምስራሕ የድሊ::

ምኽሪ ሰብ ሞያ ሕርሻ ብምኽታል ገህያይን ባልዓትን ብኣጋኦም ምክትታልን ምውጋድን መፍረይነት ብዝለዓለ ክውሰኽ ዘግብሮ ስለ ዝኾነ ተግባራዊ ምግባር ይግባእ::

ኣብ መስኖ ስራሕቲ እውን እንተኾነ ከባብያውን ዘመናውን ድኽዒ፣ ምሩፅ ዘርኢ ምጥቃም ብምጥንኻር ካልኣት ተወሰኸቲ ስራሕቲ ምስራሕ እውን ዝሓትት እዩ:: ብመስመር ምዝራእ ባልዓትን ገህያይን ምቁፅፅር ክላስተራዊ ኣግባብ ምኽታል ወዘተ ምጥቃም ኣገዳሲ እዩ :: ኣብ መስኖ ልዑል ጠመተ ክወሃቦ ዝግባእ ናይ ማይ ኣጠቓቕማ እዩ :: ኣብ ክልልና ካብ ዝናብ ዝርከብ መጠን ማይ ውሑድ ኣይኮነን :: እቲ ፀገም ነታ እትነጥብ ዝናብ ናብ ማይ ባንክ ፀንቂቕካ ክትኣቱ ኣብ ምግባር ዘሎ ክፍተት እዩ :: ብተወሳኺ ካብ ዝናብ እትጠራቐም ካብ ውሓዚ ናብ ዝርከብ ካብ ክርሲ መሬት ዝወፅእ ማይ ብቐጠባ ኣብ ምጥቃም ክዓ እቲ ቁልፊ ፀገም እዩ :: ኣብ መስኖ ስራሕቲ መሰረታዊ ለውጢ ክመፅእ ዝግበኦ ማይ ቆጠብቲ ቴክኖሎጂ ብምጥቃም ጠብታ ማይ ክትህቦ ዝግብኦ ዝለዓለ ረብሓ ክትህብ ምስራሕ ይግባእ::

ካሊእ ሃፍቲ እንስሳ ምግቢ ውሕስና ብምርግጋፅ ሃፍቲ ክፍጠረሉ ዝኸእል ዘፈር ሕርሻ እዩ ዝብል ፅኑዕ እምነት ሒዝካ ምስራሕ የድሊ::ኣብዚ መዳይ እውን ፅሑፍት ጭጋሬት ምሓዝ ጥዕናን ምክንኻን ክላስተራዊ ኣግባብ ምኽታል ተጠናኺሩ ክቐፅል ዝግበኦ ተግባር ኮይኑ ኣብዙይ ዘሎ ዓብዪ ክፍተት ግን ካብ መኸተ ድርቂ 2008 ዓ/ም ትምህርቲ ክውሰድ ዝግበኦን ካብ ዓመት ናብ ዓመት ጥራሕ ዘይኮነስ ናይ ክልተ ሰለስተ ዓመት ቀለብ ዘይተተሓዘለን ጥሪት/እንስሳ/ኣረስታይ ክሕዝ ኣይግባእን::ንንውሕ ዝበለ እዋን

ዝቕልበን፣ጥዕናንን ንምክንኻንን ዝኸለንን ፅሩያት ኣብ ዕዳጋ ባዕለን/መሸጣ ቁም እንስሳ/ ወይ ውዕኢተን /መዓር ፣ ጠሰሚ ፣ ፀባ ፣ ስጋ ፣ እንቋቋሖ/ ዝለዓለ ዋጋ ዘውዕኦ ምጡናት እንስሳ ክውንን ይግባእ።።ቀደም ቆልዓ ብዕድሉ ይዕበ ይበሃል ነይሩ።።ሎሚ እተዕብዮም እተምህሮም እትኸድኖም ኮታስ ክሳዕ ዝለዓለ ብርኪ ዝበዕሉ እትክናኸኖም ህፃን ንምውላድ ብትልሚ ምምራሕ ተጀሚሩ እዩ ። ኣብ ሃፍቲ እንሳሳ እውን ክሰርሕ ዘለዎ እዩ።። ብትልሚ ምምራሕ ኣገዳሲ እዩ ። ቀርኒ ንምቕፃር ድርቂ እንትመፅእ ዝሃልቃ ወይካዓ ብትሑት ዋጋ ዝድርበያ ፣ ካብኡ ኣሊፉ እውን ዋላ ኣብ ሰናይ ዘበን ዝቐለብካ ቀልብ መፍረይነተን ፈለኽ ዘይብል እንስሳት ሒዝካ ብተደጋጋሚ ክኸሰት ዝኸለል ድርቂ ምምካት ኣይክኣልን ። ኣብዚ መዳይ ናይ ኣተሓሳስባን ተግባርን ለውጢ ክመፅእ ይግባእ ። ኣረስታይ ናይ ሰብ ሞያ ምኽሪ ተቐቢሉ ክትግብር ይግባእ ። ብዕድለን ዝበሃል ነገር ኣየዎፅእን ። ፅሩያት መፍረይነተን ልዑል ንተኸታታሊ ዓመት እትቕልበን እንስሳ ምሓዝ ንፅባሕ ዘይበሃል ውራይ እዩ።።ምስዚ ጉዳይ ዝተኣሳሰረ ተፈጥሮ ሃፍቲ ዘባኸን ስዲ ጋህዒ ክቐሪ ኣለዎ ። ዘለዉ ሕዛኒቲ ክኸለሉ ንኣረስታይ ክመቐቐሉን ንመፍረይነት ሃፍቲ እንስሳ ክውዕል ኣረስታይ ክንቀሳቐስ ይግባእ ። ስዲጋህዒ ክህሉ ምክርኻር ድሕረት እምበር ስልጣን ኣይኮነን ። ስልጣን ብዓቕምኻ እትኸለን እንስሳት ምውናን ኣብ ገዛኻ ፈሊኻ ብምሓዝ ምክንኻን እዩ ስልጣን።።ስዲ ጋህዒ ነቲ ኣረስታይ ዋጋ ዘኸፍሎ ዘሎ ፀገም እዩ ። ቆርበተን ፅሩይ ከይኾን ምስ እሾኽ ግራጭን እናተቐለሳ ስለ ዝውዕላ ቆርበተን በሳላ ክበዝሖ ይገብር ኣሎ ። ፈቓዶ ጎሶን ሽንጥሮን ስለ ዝውዕላ ስገእን ተመንጨት ኢልካዮ ዘይምንጨት ይኸውን ኣሎ ። ከምዚ ዓይነት መፍረይነት ዘለዎ ንፋብሪካ ቀረብ ክውዕል ኣይኸእልን ። ስለዚ ኣረስታይ ናብ ፋብሪካ ዘቕርበን እንስሳ ቆርበተን በሳላ ዘይብሉ ስገእን ልስሉስ ኮይኑ ኣብ ዕዳጋ ተጠለብቲ ክኾና ስዲ ጋህዒ ከውግድ ክኸእል ኣለዎ።።

ኣብ ስራሕቲ ሕርሻ ቱኹረት ረኺቡ ክስራሕ ዝግበኦ ምፍጣር ኣምለዎይ ኢኮኖሚ እዩ።። ምዕቃብ ፣ ምክንኻንን ምጥቃምን ሃፍቲ ተፈጥሮ ፣ ዝራእቲ ፣ መስኖ ፣ ሃፍቲ እንስሳ ብቕኒት ምህናፅ ኣምለዎይ ኢኮኖሚ ክትግበሩ ይግባእ ። ኣጠቓቕማ ደኒ ልምዓት ብርሰት ዘስዕብ ክኸውን ኣይግባእን ። ቃፀሎ ደኒ ክፈጥር የብሉን ። ኣብ ሕርሻ ጥቕሚ ክውዕሉ ዝግበኦም ቴክኖሎጂ ብኸለት ዘወገዱ ወይካዓ መጠን ብኸለት ኣዝዮም ዝተሓቱ ክኾኑ ይግባእ ። ቀለብ ሃፍቲ እንስሳ ልመዕ ክኸውን ኣብ እዋን ምኽ-ምሳዕ ዘውፀእኦ መቐት ዓፋኒ ጋዝ ብዝነኪ መንገዲ ምምጋብ የድሊ ። ምንቅስቓስ ሕርሻ ብለውጢ ኣየር ዘይስኮን ኣምለዎይ ኢኮኖሚ ንምህናፅ ዝዓለመ ክኸውን ይግባእ።።

እዞም ልዕል ክብሉ ዝተጠቐሱ ድርቂ ብዘላቕኑት ዝምከተሉ ኣንፈታትን ክትግበሩ ዝግበኦምን እዮም ። እዞም ኣንፈታት ብምትግባር ኣብ ሰናይ ዘበን ዝተትረፍረፈ ፍርያት ክነፈሪ ድርቂ እንተጋጥም ካዓ ክፈጥሮ ዝኸእል ተፅዕኖ ክንኪ ዝገብሩ እዮም ። ይኹን እምበር ድርቂ ዓለም ለኻ ክስተት ስለ ዝኾነ ንቐፃሊ እውን ክኸሰት ዝኸእል ተርእዮ እዩ ። በዚ ምኽንያት ድማ ኩሉ ግዜ ምድላው ክግበረሉ ዝግባእ እዩ።።

ድርቂ ቅድሚ ምኽሳቱ መንግስቲ እኹል ዝተሞህለለ ምግቢ ክህልዎ ይግባእ ። ከምቲ ኣብ መኸተ ድርቂ 2008/ም ከም ዝተገለፀ ካብ ፌደራል ካብ ዝላእኽ እኸሊ ጥራሕ

ዘይኮነ ክቐርብ ዝግበኡስ ኣብ ክልልና ንኹፍእ እዋን ተባሂሉ ዝቐመጥ መጠባበቂ እኸሊ ክህሉ ይግባእ ። ነዚ ዘኸእል ሕጋዊ ማዕቀፍ ወጺኡሉ ክትግበር ይግባእ ። ንፁር ትልምን ውዳበን እውን ክህልዎ ይግባእ።

ካሊእ ሕብረተ ሰብ ኣብ መኸተ ድርቁ 2008 ዓ/ም ከምዝገበሮ ነንባዕሉ ዝተሓጋዝለሉ ቀፃልነት ዘለዎ ውዳቦ ብሕጋዊ ስርዓት ኣጣይሹ ናይ ምትሕግጋዝ ተግባሩ ኣጠናኸሩ ክቐፅል ይግባእ።

ትካላት ልምዓት፣ ማሕበረሰብ ንግዲ / ኢንቨስተራት ፣ ገበርቲ ሰናይ ኣብ መኸት ድርቁ 2008 ዓ/ም ዘበርክትዎ ኣስተዋፅኦ ዝነኣድ እዩ ። እዚ ተግባር ተጠናኸሩ ክኸድ ዘለዎ ተግባር እዩ።

መፍረይነት ሓረስታይ ተጠናኸሩ ክቐፅል እንተኾይኑ ጥዕንኡ ሕልው ክኸውን ይግባእ። ኩሎም ተመሓላለፍቲ ሕማማት ክከላኸሎም ይግባእ ። ብፍላይ ድማ ሓረስታይ ነብሱ ክፈልጥ ካብ ሓዱሽ ረኽሲ ኤችኣይቪ ኤድስ ንነብሱ ክከላኸል፣ኣብ ደሞም ኤችኣይቪ ኤድስ ዘለዎም ወገናት ክከናኸን ክሕብሕብ ይግባእ።

ካሊእ ምስ ጥዕና ርክብ ዘለዎ ኣመጋግባ ስርዓት ምምሕያሽ እዩ ። መፍረይነት ኣጠናኸርካ ንምውሳድ ድልዱል ሰብነት ብቐፅ ኣእምሮ ክህሉ ይግባእ ። ኣመጋግባ ስርዓት ምዝባዕ ድማ ንድኹም ኣካላውን ኣእምራውን ፀገም ዘቃልዕ እዩ ። ድኹም ኣእምራውን ኣካላውን ኩነታት ሓረስታይ ኣብዘለሉ እዋን ብቐፅን ፅሩይን መፍረይነት ክህሉ እዩ ኢልካ ዝሕሰብ ኣይኮን ። ስለዚ ባዕሉ፣ ደቁ፣ ባዓልቲ ገዝኡ ብምኸሪ ሰብ ሞያ ጥዕና እናተመረሐ ትኸክለኛ ኣመጋግባ ስነምግባ ዝትግብር ሓረስታይ ክኸውን ይግባእ ።

ድርቁ ብዘላቐነት እናመከትካ ብለውጢ ኣየር ዘይስኮን ሓምላዎይ ኢኮኖሚ ንምህናፅ ኣብ ዝግበር ርብርብ ህወሓት ሓፋሽ ኣብ ጎና ብምስላፍ ብብቐዓት መሪሕነታ ክትዋፃእ እያ ። መንግስቲ ዝተወዳበ ንቐሕ ተሳትፎ ብምርግጋፅ ናይ ምፍፃም ዓቕሙ ከጠናኸር እዩ። ህዝቢ ኣብ ጎኒ መሪሕ ውድቡ ህወሓትን መንግስቲ ትግራይን ብምስላፍ ብንቐሕ ተሳትፍኡ ህንፀት ሓምላዎይ ኢኮኖሚ ክውን ክገብሮ እዩ።